

роз'єднану навпїл тривалою руйнївною сварою, але йому вдалося виконати функцію мїротворця й зосередити увагу колективу на розв'язанні фахових проблем. З новим директором Інститут пережив новобудовний бум, кількісно зріс практично удвічі, в науку прийшло нове покоління особистостей, які нинї значною мірою репрезентують українську археологію у світі. З відстані років помітно, що запрошення ним на посаду заступника директора з науки В.Ф. Генїнга загалом підняло теоретичний рівень української археології. Нагадаємо, що присмна традиція нагородження авторських колективів Інститутом державними премїями УРСР, а потім України започаткована за керівництва Івана Івановича. Він і сам одержав звання лауреата Державної премії УРСР у галузі науки і техніки за участь, радше організаційну, у підготовці багатотомної «Історії Української РСР» (1980). Крім того, за його участю як автора та редактора видано такі фундаментальні колективні праці: «Гїсторія Беларускай ССР», Мїнск, 1972; «Археология Украинской ССР», Київ, 1985; «Археология СРСР. Эпоха бронзы лесной полосы СССР», Москва, 1987.

Наукові здобутки І.І. Артеменка втілилися також у рукописі докторської дисертації «Середня та Верхня Наддніпрянщина наприкінці енеолїту та за доби бронзи (середина III — початок I тис. до н. с.)», успішно захищеної в Москві (1977). У 1982 р. Івана Івановича у гострій конкуренції обирають членом-кореспондентом АН УРСР, а у 1984 р. — членом-кореспондентом Нїмецького Археологічного інституту в Берліні. В його послужному списку також державні нагороди — орден «Дружби народів» та медаль «В пам'ять 1500-рїччя Києва».

Паралельно з адміністративною та кабїнетною науковою діяльністю І.І. Артеменко продовжував польові дослідження могил у Правобережному лісостепу, вїв колективну тему з дослідження трипільських поселень-гїгантїв. Очолоючи відділ первїсної археології та сектор археології енеолїту—бронзової доби (1973—1989), Іван Іванович керував підготовкою кандидатських дисертацій В. Клочка, С. Рижова, Ю. Шилова, інших здобувачїв та аспїрантів.

І сїчня 1987 р. Інститут археології вперше за його тривалу історію очолив корїнний співробітник, тоді ще член-кореспондент АН УРСР П.П. Толочко. І.І. Артеменко лишився на посадї завїдувача відділу первїсної археології, помітно переживаючи не стїльки втрату директорського крісла, скїльки зміну ставлення до себе з боку деяких колег. 13 рокїв поспїль він знаходився в епіцентрі подій археологічного життя, а тут несподївано для себе опинився на «почесному» узбїччі. Загострилася невилїковна хвороба, і 27 квїтня 1989 р. І.І. Артеменка не стало.

У спадок археології Іван Іванович лишив численні наукові звітї, понад 140 друкованих праць, яскравї колекції розкопаних ним старожитностей. Фонд № 31 (І.І. Артеменка) у Науковому архїві Інституту археології НАН України налічує 233 теки з рукописами та фотоматеріалами. У спогадах колег І.І. Артеменко лишився чуйною, уважною до проблем оточуючих людиною.

¹ *Формозов А.А.* О книге Л.С. Клейна «Феномен советской археологии» и о самом феномене // РА. — 1995. — № 3. — С. 227.

ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА ІВАНОВИЧА ПРИВАЛОВА

У серпні цього року виповнилося б 55 рокїв донецькому археологу Олександру Івановичу Привалову, який трагічно загинув 20 липня 2002 р. під час розкопок кургану в Донецькій обл.

Він народився 10 серпня 1949 р. у с. Золотарівка Кїровоградської обл., дитинство та юність провів у місті Придніпровськї Дніпропетровської обл., куди в 1952 р. переїхала його сім'я.

Вступивши в 1970 р. на перший курс історичного факультету Дніпропетровського державного університету, Олександр Іванович

продовжив навчання в Донецькому державному університеті, який і закінчив у 1976 р.

З 1973 по 1978 р. О.І. Привалов керував археологічним гуртком у Донецькому Палаці піонерів та школярїв ім. О.М. Горького, а з 1978 по 1987 р. працював науковим співробітником археологічної новобудовної експедиції Донецького університету.

Потім сімейні обставини змусили його певний час (з 1988 по 1997 р.) працювати в кооперативних та акціонерних організаціях м. Донецька. А від 1997 р. і до останнього дня свого життя Олександр Іванович обіймав

Експедиція «Дніпро—Донбас», с. Магдалинівка, 1970 р. Прямо — О.І. Привалов

посаду наукового, згодом — старшого наукового співробітника Донецького обласного краєзнавчого музею.

Олександр Іванович зі шкільних років захоплювався археологією, брав участь в археологічних експедиціях Дніпропетровського історичного музею ім. Д.І. Яворницького під керівництвом відомого дослідника-краєзнавця Л.П. Крилової та в загонах експедиції «Дніпро—Донбас» Інституту археології АН Української РСР під керівництвом Д.Я. Телєгіна, С.Н. Братченка і О.С. Біляєва на території Дніпропетровської обл.

Ще будучи студентом, а потім і дипломованим спеціалістом, Олександр Іванович брав участь у роботі археологічних експедицій Донецького краєзнавчого музею і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури в Донецькій обл. У 1978—1987 рр. він проводив самостійні новобудовні розкопки курганів та розвідки в Донецькій і Луганській областях.

З 1999 по 2002 р. Олександр Іванович очолював археологічну експедицію Донецького краєзнавчого музею та Донецького університету, яка проводила дослідження двох поселень доби бронзи біля с. Стара Ласпа Тельманського р-ну Донецької обл.

Під час цих робіт улітку 2002 р., проводячи розвідки в околицях села, він виявив сучас-

ний грабіжницький хід у великому кургані, відомому місцевим жителям під назвою Кирсан-Аба. Це змусило його розпочати непланові охоронні розкопки кургану. Спonsorську допомогу надало місцеве ТОВ «Авангард», яке забезпечило роботи потрібною технікою. Саме під час цих розкопок у процесі дослідження катакомбного поховання доби бронзи і загинув Олександр Іванович унаслідок обвалення склепіння катакомби.

Починаючи із шкільних років і протягом усього свого свідомого життя О.І. Привалов самовіддано працював у галузі археології південного сходу України. Він відкрив, дослідив та ввів до наукового обігу низку нових пам'яток. Його наукові інтереси стосувалися доби бронзи, зокрема культури багатопружкової кераміки. Олександр Іванович брав участь у наукових конференціях, опублікував понад 20 друкованих праць, у тому числі книгу «Список археологічних пам'яток: Донецька область», К., УООП., 1988 (у співавторстві з О.Я. Приваловою) та низку статей у наукових збірках.

У пам'яті колег Олександр Іванович Привалов залишиться як самовідданий археолог-польовик, невтомний відкривач і дослідник нових пам'яток, які склали цінний доробок у галузі вивчення археології первісної доби південного сходу України.